

Plan Odnowy Miejscowości Kadłub Wolny
Gmina Zębowice

**PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI
KADŁUB WOLNY
NA LATA 2008-2014**

Załącznik do uchwały 1/2008
Zebrania Wiejskiego Sołectwa Kadłub Wolny
z dnia 09.04.2008r.

Załącznik do uchwały Nr XV/104/08
Rady Gminy Zębowice
z dnia 23.04.2008 roku

Kadłub Wolny, 2008r.

SPIS TREŚCI:

1. Charakterystyka miejscowości w której będzie realizowana operacja:	
1.1 Charakterystyka miejscowości	3
1.2 Rys historyczny	5
1.3 Określenie przestrzennej struktury miejscowości	8
2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości:	
2.1 Zasoby przyrodnicze	8
2.2 Zasoby kulturowe	8
2.3 Obiekty i tereny	9
2.4 Infrastruktura społeczna	9
2.5 Infrastruktura techniczna	9
2.6 Gospodarka i rolnictwo	10
2.7 Kapitał społeczny i ludzki	10
3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości, w której będzie realizowana operacja:	
3.1 Mocne strony	11
3.2 Słabe strony	11
3.3 Szanse	12
3.4 Zagrożenia	12
4. Opis planowanych zadań w perspektywie 7 lat od dnia przyjęcia dokumentu:	
4.1 Wizja rozwoju miejscowości	12
4.2 Wykaz planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną	13

1. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI W KTÓREJ BĘDZIE REALIZOWANA OPERACJA.

1.1 Charakterystyka miejscowości.

Kadłub Wolny jest to wieś w gminie Zębowice, w zachodniej części powiatu oleskiego w województwie opolskim, położona na wysokości ok. 230 m n.p.m. Grunty wsi sąsiadują od strony zachodniej i południowo - zachodniej z gruntami wsi Zębowice, od strony północnej z gruntami wsi Osiecko, a od strony południowej i południowo - zachodniej z gruntami wsi Poczółków.

Wieś Kadłub Wolny łącznie z przysiółkami i lasami Wspólnoty Chłopskiej zajmuje obszar 1309,01 ha. Miejscowa ludność do dziś używa dialektu śląskiego należącego do grupy gwar powiatu oleskiego, starsi mieszkańcy czasem posługują się językiem niemieckim.

Położenie:

Województwo: Opolskie
Powiat oleski
Gmina: Zębowice
Sołectwo: Kadłub Wolny

Mapa: województwo opolskie

1.2 Rys historyczny.

Wspólnota ludzi wolnych - taką wsią jest Kadłub Wolny już od 400 lat. Prosty rachunek daje datę wprost nieprawdopodobną - 1605 rok. Jak wtedy w głębokim feudalizmie mogli funkcjonować wolni chłopci, tworząc na dodatek wspólnotę? A jednak to prawda. Chce przybliżyć ten niezmiernie interesujący fakt historyczny, który dla mieszkańców Kadłuba jest nie tylko historią wsi i ich rodzin, ale jest także realną współczesnością. Dzieje się tak dlatego, że konsekwencje tego co stało się w 1605 roku mają swój ciąg dalszy w dniu dzisiejszym. Przenieśmy się więc w wiek XVII, a dokładnie w 1605 rok. Nie stanowi on jednak początku historii wsi. Sięga ona dużo dalej w czasie. Za czasów panowania księcia Bolesława II (Bolka II 1283 - 1313) mieszkańcy Opola stawiali na miejsce drewnianego kościoła pod wezwaniem Świętego Krzyża nowy, z cegły, w stylu gotyckim. Był to rok 1295. Dokumenty fundacyjne nowego kościoła zawierają spis wsi, które przeznaczają na niego dochody. Wśród nich jest Kadłub zwany Pruskowskim. Tak pierwotnie nazywano naszą wieś. Potem nazwę zmieniono na Kadłub Wielki. Przetrwała ona do początku XVII w. A więc Kadłub ma już ponad 700 lat. W 1995 roku obchodziliśmy tę rocznicę, która zbiegła się z 200 - leciem szkoły.

Wróćmy jednak do interesującego nas okresu, a więc do XVII wieku, a dokładnie do 1605 roku. Cesarzem rzymskim, królem Niemiec, Czech, księciem Opola i Raciborza był wtedy Rudolf II z rodu Habsburgów. Jednym z jego zaufanych dworzan był rycerz Jan von Bess - podstoli cesarski. Cesarz podarował mu w 1581 roku dobra w Oleśnie, majątek w Wojciechowie dokupił już sam, za własne fundusze, w 1593 roku. Jego własnością były też ziemie w Szumiradzie i Wielkim Kadłubie. Jan von Bess ożenił się w 1583 roku z Małgorzatą Żyrowską z Żyrowa. Ślub odbył się w Oleśnie, a na weselu honorowym gościem był sam cesarz Rudolf II z orszakiem dworskim.

W 1609 roku Jan von Bess za zasługi dla cesarza został baronem. To właśnie rycerz von Bess sprzedał w 1605 roku swój majątek w Wielkim Kadłubie chłopom z tej wsi. To, że majątek został sprzedany nie powinno dziwić, natomiast sprzedanie wsi chłopom, co wiązało się z ich uwolnieniem od poddaństwa, jest prawdziwym ewenementem w tych czasach. Na pytanie dlaczego? z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że Janowi von Bess potrzebna była duża suma pieniędzy. Gdyby sprzedał majątek rycerzowi otrzymałby pieniądze tylko za sprzedaż ziemi. Chłopi zapłacili dodatkowo dużą kwotę za wyzwolenie od poddaństwa.

Do sprzedaży majątku Kadłub Wielki doszło 5 kwietnia 1605 roku, jak w dokumencie zapisano "we wtorek po niedzieli palmowej". Odkryło się to w uroczyscie przybranej Sali wiejskiej karczmy na twardym dębowym stole nakrytym obrusem. Poza rycerzem Janem von Bess i zainteresowanymi chłopami jako świadkowie byli obecni: proboszcz Zębówic, duchowny pan Benbus oraz Krzysztof Hoff od Kantorów na Osiecku. W dokumencie kupna pan von Bess stwierdził, że: "jego kadłubskim poddanym z których przez tę sprzedaż, wymieniony z wszystkimi tymi prawami, które nad nimi miał z poddaństwa wypuszcza cały ten majątek kadłubski sprzedawa z folwarkami, łąkami, stawami, miejscami stawnymi, młynami, miejscami młyńskimi, jeden tartak, las z gąszczami odrośniętymi i nieodrośniętymi, wszelkie polowania, wielkie i małe użytki". Sprzedażą objęta została także karczma. Kwota, za którą sprzedano majątek wyniosła 2500 talarów. Pod dokumentem Jan von Bess wytłoczył swoją pieczęć. Chłopi kadłubscy poprosili, aby dla podkreślenia ważności transakcji swoje pieczęcie dołączyli "zacni panowie: rodzeni bracia Zygmunt, Jan Wachowski von Wschow na Leśnej, pan Hildebrand Hoff v. Kaspar Hoff, Kantorow w Osiecku". Po podpisaniu dokumentu, obchodzono dzień ten odświętnie. W kościele w Zębówicach odprawiono specjalną mszę.

Dokument ten, mimo że podpisany, nie miał żadnej mocy prawnej, ponieważ dokument uwolnienia od poddaństwa musiał być poświadczony przez panującego. Strony zwróciły się więc do cesarza Rudolfa II, który 13 grudnia 1605 roku udzielił zezwolenia na zawarcie kontraktu. Wydano je w kancelarii księstwa opolsko - raciborskiego w Opolu. List został przywieziony w towarzystwie deputacji Kadłuba Wielkiego do wsi. Umieszczono go skrzętnie w dębowej szkatule. Pisany na pergaminie, staroczeskim językiem dokument informuje, że przed cesarzem, który pisze o sobie "My Rudolf II, z bożej łaski wybrany rzymski cesarz, po wsze czasy rozmnożyciel rzeszy w Niemczech, Węgrzech, Czechach, Dalmacji, Krocacji, król i arcyksiążę Austrii, margrabia od Moraw, Luksemburga i Śląska, książę margrabia łużycki i książę na Śląsku, w Opolu i Raciborzu stanął pochwały godny, wierny, miły Jan von Bess na Szumiradzie, zdrowy na ciele i rozumie". Rycerz potwierdził przed cesarzem sprzedaż majątku "całej gminie sławnej i całości wsi Kadłub Wielki". Stwierdził także, że jego kadłubskich poddanych i ich spadkobierców "przez tę sprzedaż ze wszystkimi prawami, które on nad nimi miał z poddaństwa wypuszcza tak, że będą mogli kupiony majątek odziedziczyć, porządkowo i prawnie mieć, posiadać, używać, rozdawać, sprzedać, zostawić, zamieniać". Cesarz nie tylko potwierdził uwolnienie kadłubskich chłopów, ale także zobowiązał w dokumencie swoich spadkobierców,

przyszłych czeskich królów, najwyższe księżęta Śląska w Opolu i Raciborzu oraz wszystkich innych ludzi do przestrzegania cesarskiej woli w tej sprawie. Dokument potwierdza królewska pieczęć.

Kadłuby chłopcy znali wartość tego dokumentu. To była ich wolność i własność. Strzegli go jak prawdziwego skarbu. Dębowa skrzynia przechowywana była w tajnym miejscu, znanym tylko kilku zaufanym.

Nigdy nie spuścili z oczu dokumentu Rudolfa II. Bardzo rzadko pokazywali go publicznie. Na spotkaniu w Zębowicach prezentującym historię lokalną naszej gminy, mieliśmy wielkie szczęście zobaczyć ten dokument. Niektórzy mogli go nawet dotknąć. Pani Krystyna Wodarczyk, której rodzina przechowuje cenną skrzynię, zgodziła się przywieść ją na nasze spotkanie.

Był to jeden z kilku przypadków w ciągu 400 lat kiedy skrzynia z dokumentami odpuściła Kadłub. Wszyscy obecni wpatrywali się w dębową skrzynię, która sama jest wspaniałym zabytkiem. Pani Wodarczyk przekreśliła wielki klucz, szczęknął świetnie działający od setek lat zamek. Wszyscy wstrzymali oddech. Uchyliło się wieko skrzyni, sięgnięcie ręką w głąb i oczom zebranych ukazał się złożony pergamin z wielką pieczęcią Rudolfa II. Po rozłożeniu mogliśmy podziwiać całe piękno starego dokumentu. Mieliśmy też bardzo rzadką możliwość bezpośredniego obcowania z historią.

Wróćmy jednak do brzemiennego w skutki 1605 roku. Chłopi zmienili nazwę wsi na Kadłub Wolny, chcąc podkreślić uzyskanie wolności. Postanowili podzielić kupioną ziemię według włożonego wkładu pieniężnego. Postanowili także nie dzielić lasów, a także karczmy i stawów. Utworzyli wspólną chłopską i razem zarządzali nie podzieloną częścią majątku. Z późniejszych dokumentów dowiadujemy się, że w skład zakupionego majątku wchodziły folwarki: Gralowski, Petrachowski, Gordalski, Miozgowski, Wypychowski i Donatski, których właściciele na zakup ziemi przeznaczali po 400 talarów i Pawełkowski, którego właściciel przeznaczył 100 talarów. Podzielono ziemię na 25 części i proporcjonalnie do wkładu pieniężnego przeznaczono chłopom. Taki podział przetrwał całe wieki. Mimo, że gospodarstwa ulegały podziałowi, każdy właściciel znał miejsce swej przynależności w stosunku do siedmiu pierwotnych kupców.

1.3 Określenie przestrzennej struktury miejscowości.

Wieś Kadłub Wolny jest o zabytkowym układzie przestrzennym z historycznie wykształconym centrum usługowym i przestrzenią publiczną. Wieś placowa, posiadająca obronny charakter wskazuje, że osada powstała co najmniej w IX w. Centralnym punktem jest rozległy plac zajęty przez staw, obok znajduje się karczma jak i zabudowa chałupnicza. Przy placu wybudowano kaplice dzwonnice św. Anny patronki wsi. W Kadłubie Wolnym wybudowano też inne kapliczki i krzyże przydrożne.

2. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCA ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI

2.1 Zasoby przyrodnicze.

Cały obszar gminy Zębowice, a zatem i Kadłub Wolny wchodzi w skład obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Stobrawsko - Turawskich. Wszystkie obszary leśne gminy Zębowice jak i Kadłub Wolny, wchodzi w skład drugiego pod względem wielkości na Opolszczyźnie zwarte kompleksu leśnego Stobrawskiego Parku Krajobrazowego.

Duża ilość cieków wodnych, silnie rozwinięta granica lasu, pozwoliła na występowanie wielu chronionych gatunków roślin i zwierząt stanowi o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych tego terenu.

We wsi znajduje się jeden z wielu pomników przyrody, jest nim ok.130 letni cis pospolity. Wieś otoczona jest dookoła lasami, należącym i między innymi do Wspólnoty Lasów Kadłubskich.

2.2 Zasoby kulturowe.

We wsi Kadłub Wolny zlokalizowano kilka obiektów zabytkowych do których można zaliczyć budynki mieszkalne, kaplice przydrożne, Szkołę Podstawową, Remizę Ochotniczej Straży Pożarnej, budynek Karczmy, stodołę.

Natknięto się na znaleziska archeologiczne z epoki brązu oraz okresu wpływów rzymskich. Do zasobów można zaliczyć popularną gwarę śląską, obrzędy i zwyczaje związane ze Świątami Wielkanocnymi. Imprezy cykliczne takie jak Dzień Seniora, Dzień Matki i Dziecka, Festyn Rodzinny, zabawy taneczne.

Jednak najwartościowszą rzeczą jaką posiadają mieszkańcy wsi Kadłub Wolny jest dokument uwalniający mieszkańców wsi z pańszczyzny i poddaństwa. Dokument ten został podpisany 5 kwietnia 1605r.

2.3 Obiekty i tereny.

- boisko wiejskie,
- plac wokół stawu,
- kapliczki przydrożne,
- skwery,
- młyn oraz spichlerz z XIXw.

2.4 Infrastruktura społeczna.

- Publiczna Szkoła Podstawowa wchodząca w skład Zespołu Gimnazjalno – Szkolnego,
- remiza Ochotniczej Staży Pożarnej (wraz z świetlica wiejską),
- budynek Wspólnoty Karczmy,

2.5 Infrastruktura techniczna.

- rozwinięta sieć wodociągowa,
- brak sieci kanalizacyjnej, (obecnie istnieją szczelne zbiorniki przydomowe oraz pojedyncze oczyszczalnie przydomowe),
- brak sieci gazowej,
- ciepłownictwo oparte na tradycyjnych surowcach,
- zorganizowana gospodarka odpadami,
- trasy rowerowe,

2.6 Gospodarka i rolnictwo.

- zakład stolarski,
- zakład usług informatycznych,
- zakład usług elektrycznych,
- zakład usług hydraulicznych, wodno – kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania,
- tartak drzewny, usługi dekarские,
- dwa sklepy spożywczo – przemysłowe,
- bary,
- gospodarstwo agroturystyczne,
- gospodarka leśna,
- gospodarstwa rolne ukierunkowane na uprawę ziemi i hodowlę trzody,

2.7 Kapitał społeczny i ludzki.

Organizacje działające we wsi Kadłub Wolny:

- Rada Sołecka,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kadłub Wolny,
- Wspólnota Chłopska Lasów Drobnowłóściańskich,
- Wspólnota Karczmy,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- Towarzystwo Społeczno - Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim,

3. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI W KTÓREJ BĘDZIE REALIZOWANA OPERACJA.

3.1 Mocne strony:

- posiadanie historycznej dokumentacji wykupu z poddaństwa Chłopów,
- zasoby naturalne - ukształtowanie terenu, lasy, stawy,
- zwiększona dbałość o estetykę wsi,
- kultywowanie bogatej tradycji i zwyczajów,
- zapał i aktywność społeczna mieszkańców,
- prowadzenie kroniki Stowarzyszenia Rozwoju Wsi,
- cykliczne organizowanie imprez wiejskich,
- dobrze rozwijające się gospodarstwa rolne i agroturystyczne,
- aktywnie działająca jednostka OSP jak i Towarzystwa Społeczno Kulturowego Niemców na Śląsku Opolskim,
- zasób obiektów zabytkowych,

3.2 Słabe strony:

- mieszkańcy czasowo opuszczają wieś w celach zarobkowych,
- niski przyrost naturalny,
- brak dostępu do szeroko pasmowego Internetu,
- nieuregulowana gospodarka ściekowa,
- zaniedbany system melioracyjny,
- słabe połączenia środkami komunikacji publicznej,
- brak wyeksponowania walorów przyrodniczych,
- brak rodzimego kapitału,
- brak bazy noclegowej i gastronomicznej,

3.3 Szanse:

- uczestnictwo w programie Lider i Odnowa wsi,
- sprzyjająca polityka regionalna, adresowana do rozwoju obszarów wiejskich,
- wykorzystanie potencjału członków Stowarzyszenia Rozwoju Wsi,
- wzrost gospodarności mieszkańców,
- polepszenie istniejącej infrastruktury społecznej,
- poprawa wizerunku wsi,
- rozwój gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych,
- wytwarzanie i promocja produktów regionalnych,

3.4 Zagrożenia:

- pogarszające się systematycznie warunki bytowe miejscowego społeczeństwa,
- małe zaangażowanie młodzieży w sprawy wsi,
- niski przyrost naturalny i migracja z terenu miejscowości ludzi młodych i wykształconych,
- pogarszający się stan infrastruktury drogowej,
- zbyt produktów rolnych po niskich cenach,
- nie wykorzystany potencjał turystyczno-rekreacyjny,

4. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ W PERSPEKTYWIE 7 LAT OD DNIA PRZYJĘCIA DOKUMENTU.

4.1 Wizja rozwoju wsi.

Program długoterminowy obejmuje okres na lata 2008-2014.

Wyznacza cele rozwoju wsi do jakiego będą dążyć jej mieszkańcy, używając zasobów własnych jak i mocnych stron wsi. Drogę rozwoju pokazuje wizja realizacji potrzeb mieszkańców.

Jej mottem jest *KADŁUB WOLNY - wieś o bogatej, ciekawej tradycji i historii.*

4.2 Wykaz planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną w latach 2008-2014

L.p	Nazwa projektu przedsięwzięcia jakie wykonamy/plan	Cele jakie chcemy osiągnąć, by urzeczywistnić wizje rozwoju naszej wsi/program	Przeznaczenie	Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i źródła jej pozyskania (koszty szacunkowe)
1.	<p>Utworzenie Izby Regionalnej poświęconej historii naszej wsi oraz dokumentów upamiętniających wykupienie się chłopów z poddaństwa i pańszczyzny w roku 1605.</p> <p>Promocja Izby Regionalnej jak i dziedzictwa historycznego i kulturowego.</p>	<i>Poprawa wizerunku infrastruktury o znaczeniu historyczny i turystycznym.</i>	<p>- zwiększenie atrakcyjności miejscowości, poszerzenie oferty turystycznej,</p> <p>- urządzenie lokalnej Izby Pamięci,</p> <p>- troska o infrastrukturę zabytkową,</p>	2008-2013	<p>60 000 PLN</p> <p>- 45 000 PLN PROW 2007-2013</p> <p>- 15 000 PLN wkład własny beneficjenta</p>
2.	<p>Imprezy integrujące społeczność lokalną (Dzień Seniora, Dzień Matki i Dziecka, Festyn Rodzinny, Impreza Mikołajkowa).</p>	<i>Kultywowanie i rozwijanie poczucia wspólnoty, integracja społeczności wiejskiej.</i>	- wyzwolenie lokalnych inicjatyw,	2008-2014	5000 PLN środki własne

4.2 Wykaz planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną w latach 2008-2014 c.d

3.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej centrum wsi. (plac, chodnik, parking)	<i>Podniesienie jakości życia w miejscowości.</i>	- poprawa wizerunku wsi, wzbogacenie infrastruktury lokalnej, - podniesienie estetyki miejscowości,	2008-2013	300 000 PLN - 225 000 PLN PROW 2007-2013 - 75 000 PLN wkład własny beneficjenta
	Zagospodarowanie zbiornika wodnego w celu poprawy estetyki wsi.				
	Wydzielenie miejsca rekreacyjnego na terenie miejscowości.				
	Utrzymanie boiska, miejsca spotkań w czystości.	<i>Podniesienie jakości życia w miejscowości</i>	- poprawa wizerunku wsi, - podniesienie estetyki miejscowości,	2008-2014	500 PLN środki własne
	Internetowe centrum multimedialne dla mieszkańców sołectwa: Kadłub Wolny, Poczółków, Osiecko, Siedliska.	<i>Podniesienie jakości życia w miejscowości. Integracja społeczności wiejskiej.</i>	- ogólnodostępny Internet dla ogółu mieszkańców, - ogólnodostępna sala dostępna do przedsięwzięć szkoleniowych i wykorzystywana w tym celu na rzecz mieszkańców,	2008-2013	- EFS - Otwarte konkursy ofert na realizację zadania publicznego ogłoszone przez Zarząd Województwa Opolskiego - 20 000 PLN

